

Podręcznik
dla
MŁODZIEŻY
NA TEMAT

ZRÓWNOWAŻONYCH
WYDARZEŃ

1.

WSTĘP

2.

SPRAWIEDLIWOŚĆ
KLIMATYCZNA

3.

GOSPODARKA
CYRKULARNA

4.

ZRÓWNOWAŻONE
DZIAŁANIA

5.

DOBRE PRAKTYKI

1.

WSTĘP

2.

SPRAWIEDLIWOŚĆ
KLIMATYCZNA

3.

GOSPODARKA
CYRKULARNA

4.

ZRÓWNOWAŻONE
DZIAŁANIA

5.

DOBRE PRAKTYKI

WITAJ!

Chcesz zmieniać świat? Masz silne pragnienie działania, ale brakuje Ci konkretnych narzędzi, by wprowadzać swoje pomysły w życie?

NASZA PUBLIKACJA JEST WŁAŚNIE DLA CIEBIE!

Dieser Leitfaden soll **jungen Menschen** helfen, die **Aktionen zur Förderung von Nachhaltigkeit** planen und durchführen wollen.

Obecna sytuacja globalna sprawia, że taki poradnik jest szczególnie potrzebny. Świat stoi w obliczu licznych wyzwań i kryzysów, które wymagają pilnych rozwiązań. Często szuka się ich na szczeblu państwowym czy międzynarodowym, przez co możesz mieć poczucie, że ze swojej strony nic w tym względzie nie jesteś w stanie zrobić. To przeświadczenie może prowadzić do odczuwania niepokoju i lęku. Chociaż pojedyncza osoba sama faktycznie nie zmieni losów całego świata, nie powinniśmy lekceważyć mocy indywidualnych i kolektywnych działań.

KAŻDY MOŻE COŚ ZROBIĆ, LICZY SIĘ KAŻDA AKTYWNA OBYWATELKA I KAŻDY AKTYWNY OBYWATEL.

Zrównoważony rozwój często bywa sprowadzany w uproszczeniu do naszych codziennych wyborów: co jemy, jak się przemieszczamy, co kupujemy. Te decyzje rzeczywiście w istotny sposób wpływają na środowisko i świat wokół nas. Odpowiedzialna konsumpcja, czyli dokonywania wyborów z poszanowaniem środowiska, klimatu i praw człowieka, ma ogromne znaczenie. Jednak zrównoważony rozwój to coś znacznie więcej niż tylko kwestie dotyczące naszego stylu życia – każdy z nas może także aktywnie działać na jego rzecz. Takim działaniem może być na przykład akcja zwiększania świadomości społecznej na temat danego problemu czy kierowanie postulatów z nim związanych do polityków.

Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju mogą przybierać najróżniejsze formy. Mogą być kameralne lub zakrojone na szeroką skalę, mogą wiązać się z ważnymi dla Ciebie sprawami i wartościami, możesz prowadzić je samodzielnie albo wspólnie z innymi. Te działania są istotne dla świata, bo umożliwiają nam wywieranie wpływu na otaczającą nas rzeczywistość. Im więcej osób się zmobilizuje i zaangażuje, tym bardziej prawdopodobne, że uda nam się dokonać zmian na lepsze.

Warto także pamiętać, że **lokalna aktywność może mieć ogromne znaczenie w wymiarze globalnym.** Nawet jeśli wydaje Ci się, że Twoje działanie jest skromne, ma szansę przynieść istotne skutki. Ważne, by mieć świadomość, że planując i realizując jakiś pomysł, nieraz możesz napotkać różne przeszkody i poczuć frustrację. Niech Cię to nie zniechęca – staraj się posuwać dalej do przodu!

W OBLICZU GLOBALNYCH WYZWAŃ KAŻDE DZIAŁANIE SIĘ LICZY!

Jak korzystać z naszego poradnika?

Koncentrujemy się w nim na dwóch ważnych tematach: **sprawiedliwości klimatycznej i gospodarce cyrkularnej.** Oba są wielkimi wyzwaniami dla wszystkich społeczeństw. W rozdziałach 1 i 2 znajdziesz podstawowe informacje dotyczące tych zagadnień, a może też inspirację do własnych działań. Zachęcamy do przeczytania! Jeśli Twoja aktywność dotyczy jednak zupełnie innego tematu i tylko szukasz wskazówek, jak zacząć proces planowania i realizacji, możesz od razu przejść do rozdziału 3, w którym znajdziesz propozycje konkretnych kroków. Z kolei w rozdziale 4 przedstawiamy przykłady kilku przedsięwzięć z różnych krajów, które mogą Cię zainspirować do podjęcia podobnych inicjatyw w Twojej społeczności.

PAMIĘTAJ: KAŻDE DZIAŁANIE SIĘ LICZY! NIE ZAPOMINAJ TEŻ, ŻE AKTYWNOŚĆ PODEJMOWANA WSPÓLNIE Z INNYMI BUDUJE WIĘZI I PRZYNOSI WIELE SATYSFAKCJI.

1.

WSTĘP

2.

SPRAWIEDLIWOŚĆ
KLIMATYCZNA

3.

GOSPODARKA
CYRKULARNA

4.

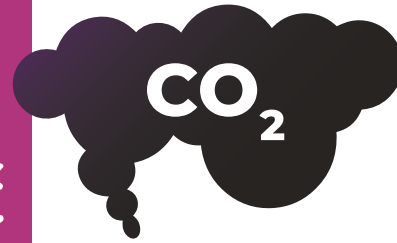
ZRÓWNOWAŻONE
DZIAŁANIA

5.

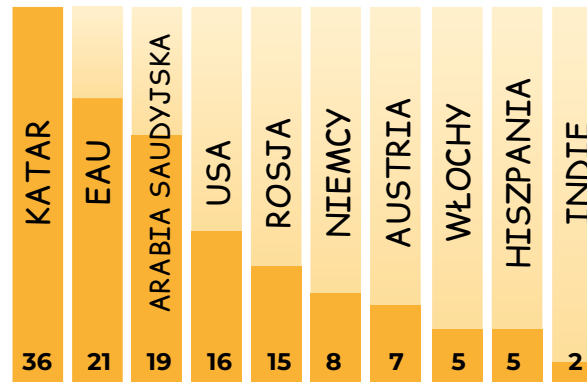
DOBRE PRAKTYKI

SPRAWIEDLIWOŚĆ KLIMATYCZNA

Sprawiedliwość klimatyczna oznacza, że musimy szanować zarówno planetę, jak i jej mieszkańców. Sprawiedliwość klimatyczna dostrzega, że osoby najmniej odpowiedzialne za zmiany klimatu najdotkliwiej je odczuwają. Sprawiedliwość klimatyczna dąży do zrównoważonej, sprawiedliwej i inkluzywnej przyszłości, która obejmuje pociągnięcie tych, którzy spowodowali największe szkody, do odpowiedzialności zarówno finansowej, jak i etycznej. Szeroko zakrojone podejście obejmuje zasadę „kto truje, ten płaci” (Polluter Pays Principle – PPP) – to domaganie się sprawiedliwości przez zmierzenie się z faktem, że ci, którzy generują zanieczyszczenia, powinni ponosić koszty radzenia sobie z nimi, by zapobiec dalszym szkodom dla zdrowia ludzi i środowiska.

Emisje CO2 na mieszkańca

Przeciętny mieszkaniec **Kataru wyprodukował w 2021 r. około 35,59 ton dwutlenku węgla.** Dla porównania, wśród **mieszkańców Stanów Zjednoczonych** emisje CO2 na osobę były o ponad połowę niższe, wynosiły **około 15 ton**, wśród **Niemców** zaś znacznie niższe – około **8,1 ton dwutlenku węgla na osobę.** **Mieszkańcy Indii wyprodukowali 1,93 ton CO2 per capita.** Średnio emisje dwutlenku węgla na świecie w 2021 roku wyniosły 4,7 ton na osobę.

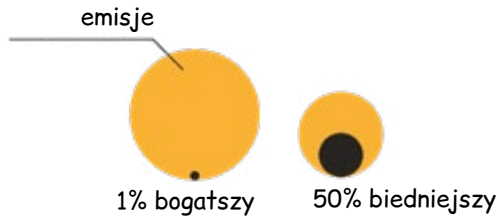
Źródło: AIE; Atlante globale del carbonio

PONAD 20
MILIONÓW
LUDZI

Ponad 20 milionów ludzi rocznie musi zmienić miejsce zamieszkania wskutek zmian klimatycznych.

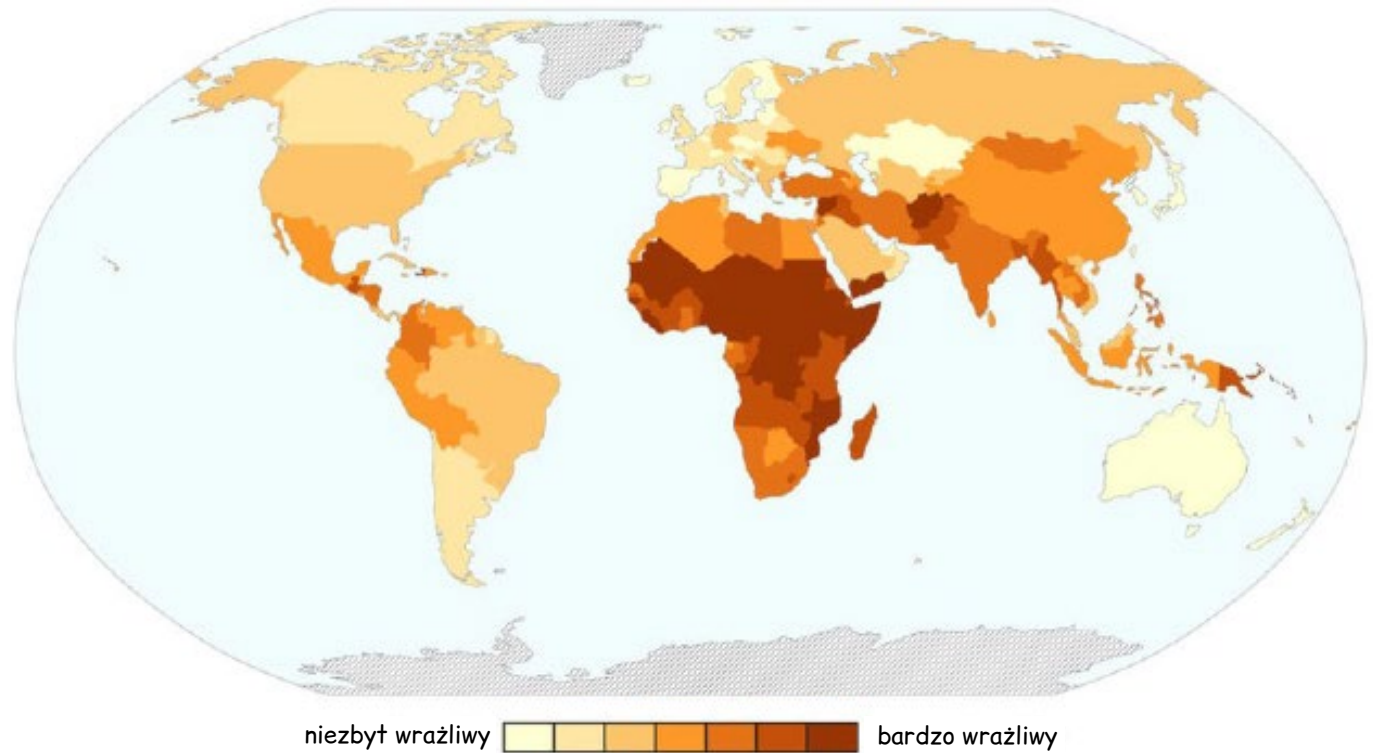
Źródło: Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR)

Kto powoduje zmiany klimatu?

Główną przyczyną zmian klimatu są emisje gazów cieplarnianych, m.in. metanu i dwutlenku węgla. Najbogatszy 1 procent światowej populacji produkuje 15 procent światowych emisji CO₂ – więcej niż najbiedniejsze 50 procent ludności.

Źródło: V. Pawlik, 30.08.2023

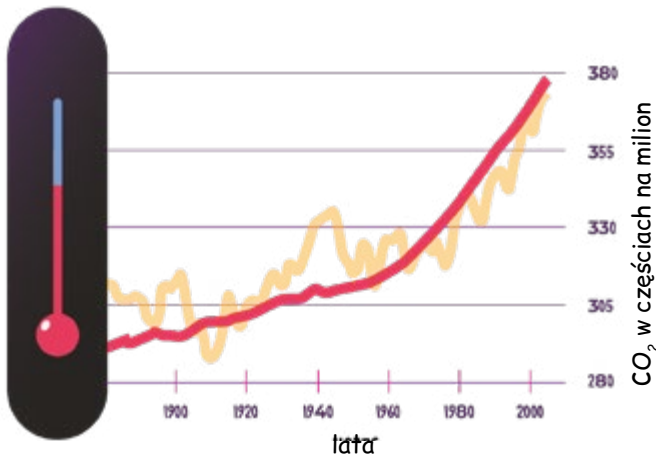
Globalny Indeks Ryzyka Klimatycznego

pokazuje, jak dotkliwie kraje odczuwają ekstremalne zjawiska pogodowe takie jak powodzie, burze, fale upałów itd. Indeks opiera się na liczbie ofiar śmiertelnych i bezpośrednich stratach ekonomicznych. Uwzględniono najnowsze dostępne dane: z roku 2019 i z lat 2000–2019.

➔ W 2019 r. najsilniej ekstremalne zjawiska pogodowe dotknęły **Mozambik, Zimbabwe i Wyspy Bahama**.

➔ W okresie 2000–2019 krajami najmocniej dotkniętymi były **Portoryko, Mjanma (Birma) i Haiti**.

Źródło: Global climate-risk-Index 2021

Zmiany klimatu są rezultatem działań człowieka prowadzących do emisji gazów cieplarnianych.

Źródło: Trocaire. Climate Change, Climate Justice

W wielu częściach świata możliwość **przemieszczania się** ludzi jest mocno ograniczona z powodu braku infrastruktury. W tym samym czasie superbogacze nawet na niezbyt długie trasy latają prywatnymi odrzutowcami. To skrajne kontrasty, które jednak pokazują, że mobilność jest bardzo różnym doświadczeniem w zależności od tego, gdzie mieszkamy. Z perspektywy klimatycznej jest to niesprawiedliwe. **Sektor transportowy odpowiada za około 20% ogółu emisji gazów cieplarnianych** – to najwięcej ze wszystkich sektorów. Większość tych emisji pochodzi z naszych bliższych i dalszych podróży. Ale dużą rolę odgrywa także to, skąd pochodzą produkty, które kupujemy. Transport towarów po całym świecie wiąże się z ogromnymi emisjami CO₂, a ONZ szacuje, że około 95% naszego zapotrzebowania na paliwo nadal zaspokajają paliwa kopalne.

Sprawiedliwość klimatyczna i powiązane z nią problemy to bardzo szeroki i złożony temat – wiele jej aspektów uzgadnianych jest tylko na szczeblu politycznym i międzynarodowym. **Dlatego warto wspólnie działać**, by mieć pewność, że zarówno w naszym kraju, jak i na poziomie globalnym tworzone są i wdrażane sprawiedliwe reguły i rozwiązania. Swoją wkład możesz także wносить przez interesowanie się tematem, udział w wyborach lub zaangażowanie w inicjatywy na rzecz przepisów prawnych prowadzących do większej sprawiedliwości klimatycznej.

Twoje codzienne życie może być punktem wyjścia do przeanalizowania, na jakich polach potrzebne jest działanie. Żyjemy w tej części świata, której mieszkańcy wytwarzają więcej **gazów cieplarnianych**, niż powinni, gdyby w tej kwestii panowała globalna sprawiedliwość. Jeśli obliczymy ilość CO₂, którą możemy bezpiecznie wyemitować jako ludzkość do połowy obecnego stulecia, unikając przy tym niekontrolowanych zmian klimatu, okaże się, że na każdego człowieka powinno przypadać nie więcej niż 2,7 tony CO₂ rocznie¹. Inne obliczenia zakładają jeszcze mniejsze ilości².

Nieustannie podejmujemy różne decyzje, które wiążą się z mniejszą lub większą emisją CO₂. Innymi słowy, **nasze codzienne wybory wspierają bardziej lub mniej zrównoważone systemy, modele i metody produkcji oraz konsumpcji**.

SPRAWIEDLIWOŚĆ KLIMATYCZNA

Ze sprawiedliwością klimatyczną blisko związane jest **bezpieczeństwo żywnościowe**. **Rosnące temperatury i zmiany rozkładu opadów mają wpływ na to, jaką żywność możemy produkować i w jaki sposób**. Miliony ludzi na świecie już cierpią, nie mogąc zapewnić sobie i swoim rodzinom wystarczającej ilości pożywienia. Bezpieczeństwo żywnościowe oznacza naszą zdolność do dostarczania sobie odżywczego jedzenia w odpowiedniej ilości. Kiedy te warunki nie są spełnione, mamy do czynienia z brakiem bezpieczeństwa żywnościowego – przyczyniać się do tego mogą przede wszystkim konflikty zbrojne, wzrost liczby ludności i zmiany klimatyczne³. Na Ziemi produkujemy jednak wystarczająco dużo jedzenia, by wykarmić wszystkich. To nierówności w dostępie do żywności i w jej dystrybucji są głównym powodem braku bezpieczeństwa żywnościowego w wielu częściach świata. Zmiany klimatu też na ten dostęp wpływają.

W większości krajów globalnej Północy problemem nie jest na ogół to, czy mamy wystarczająco dużo jedzenia, ale jaką żywność wybieramy oraz gdzie i w jakich warunkach jest ona produkowana. Jeśli chodzi o emisje CO₂ i zużywanie innych zasobów, takich jak woda, zdroworozsądkowa zasada głosi, że produkty sezonowe i lokalne są bardziej przyjazne dla klimatu. Lepsza dla środowiska jest także dieta roślinna niż taka, która zawiera dużo mięsa. Warto sobie uświadomić, że ponad jedna trzecia wyprodukowanego na świecie jedzenia się marnuje⁴, a wyrzucona

i rozkładająca się żywność przyczynia się w znacznym stopniu do emisji gazów cieplarnianych⁵.

Na wiele innych codziennych czynności można także spojrzeć z perspektywy ochrony środowiska i klimatu. Przykładowo **przemysł modowy**, zwłaszcza tzw. fast fashion, zużywa olbrzymie ilości zasobów, marnuje wodę i zanieczyszcza środowisko – dotyczy to zarówno produkcji ubrań, jak i ich wyrzucania. W branży szybkiej mody dochodzi też często do łamania praw pracowniczych i praw człowieka. **Ten sektor odpowiada za 10% wszystkich emisji gazów cieplarnianych i za ponad 20% zmarnowanej wody⁶**.

A czy jest jakiś związek między sprawiedliwością klimatyczną i **technologiami teleinformatycznymi**? To skomplikowane. Z jednej strony te technologie (Internet, smartfony itp.) grają bardzo istotną rolę w dostarczaniu społecznościom na całym świecie informacji potrzebnych, żeby z powodzeniem uprawiać ziemię, unikać ekstremalnych zjawisk pogodowych i monitorować informacje na temat klimatu. Z drugiej strony **te same technologie (np. farmy serwerów) wymagają**

ogromnych ilości prądu, a wydobywanie surowców potrzebnych do produkcji komputerów, baterii czy telefonów jest bardzo energochłonne i niszczy środowisko.

To paradoks naszych czasów, że sektor teleinformatyczny niesie zagrożenia dla kondycji środowiska naturalnego, a jednocześnie dostarcza nam narzędzi i rozwiązań pomagających osiągnąć sprawiedliwość klimatyczną. Jak widzisz, warto zapoznać się bliżej z zagadnieniem sprawiedliwości klimatycznej i społecznej, spojrzeć krytycznie na struktury ekonomiczno-społeczne oraz zastanowić się nad własnymi nawykami i codziennymi wyborami.

Tematem tym interesują się różne osoby i grupy – od biznesu, przez polityków i administrację, po pojedynczych obywateli i obywatelki...

PAMIĘTAJ, E NAWET DROBNE INDYWIDUALNE DZIAŁANIA NA RZEC ZRÓWNOWA ONEGO ROZWOJU MAJĄ POZYTYWNY WPŁYW NA RODOWISKO I POMAGAJĄ W DANIACH DO BARDZIEJ SPRAWIEDLIWEJ PRZYŚZŁO CI.

1 <https://boku.ac.at/nachhaltigkeit/boku-co2-kompensationssystem/faqs/jahresbudget-an-emissionen>

2 https://www.atmosfair.de/de/gruenreisen/persoennesliches_klimabudget/

3 Concern Worldwide, <https://www.concern.net/news/what-food-security>

4 <https://greenly.earth/en-us/blog/ecology-news/global-food-waste-in-2022>

5 <https://www.epa.ie/our-services/monitoring--assessment/circular-economy/food-waste/>

6 <https://indd.adobe.com/view/192b9290-4172-461b-bc2f-f053424ac1fe>

1.

WSTĘP

2.

SPRAWIEDLIWOŚĆ
KLIMATYCZNA

3.

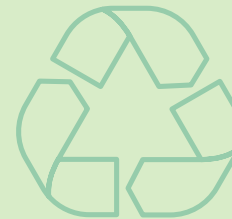
GOSPODARKA
CYRKULARNA

4.

ZRÓWNOWAŻONE
DZIAŁANIA

5.

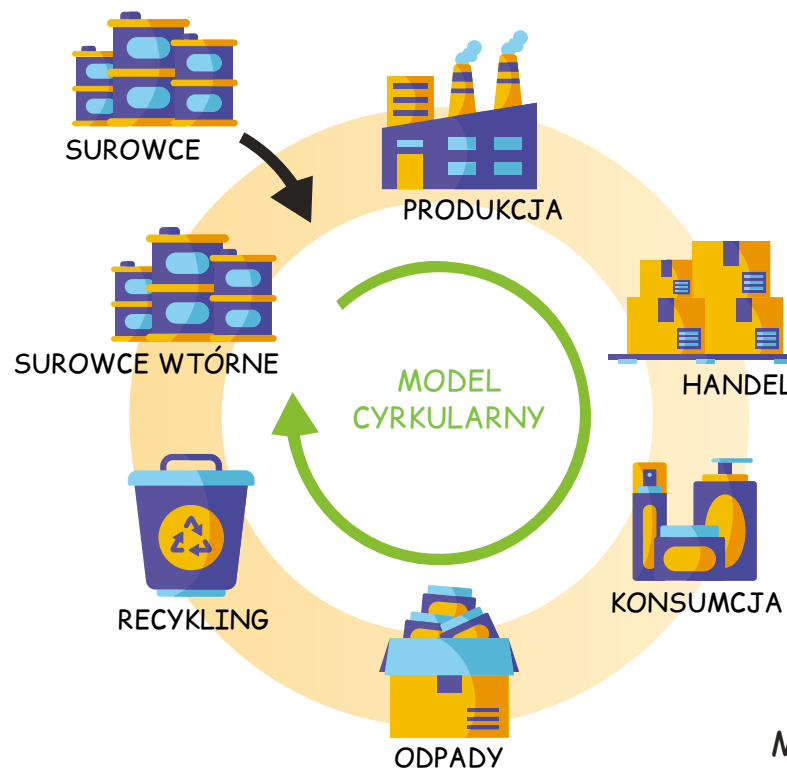
DOBRE PRAKTYKI

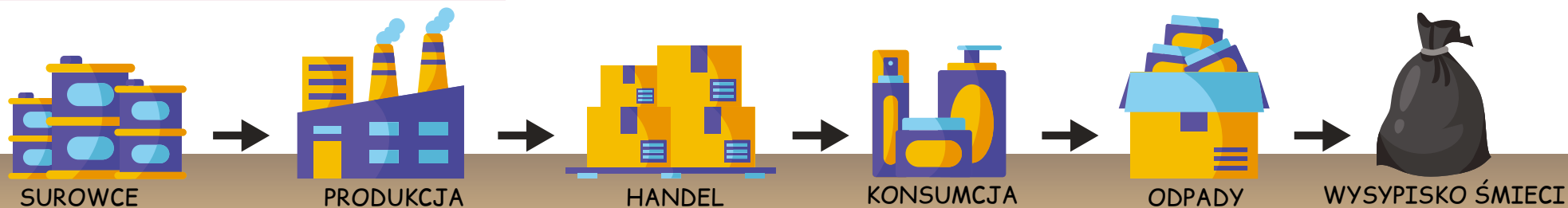
GOSPODARKA

CYRKULARNA

Gospodarka cyrkularna to model produkcji i konsumpcji oparty na dzieleniu się, pożyczaniu, ponownym wykorzystaniu, naprawie, odzysku i recyklingu istniejących materiałów i produktów, by przedłużyć ich użytkowanie. Gospodarka cyrkularna próbuje unikać zużywania nowych zasobów do wytworzenia nowych produktów. To podejście wydłuża cykl życia wyrobów. W praktyce oznacza to redukcję odpadów do minimum i zmniejszenie zapotrzebowania na surowce (czyli wydobywania zasobów).

MODEL LINEARNY

Model linearny opiera się na dużej ilości tańszych, dostępnych surowców i energii. Projektowanie linearnie koncentruje się głównie na stworzeniu produktu i wprowadzeniu go na rynek, bez martwienia się o następne etapy cyklu życia produktu. To tzw. podejście „weź-wyprodukuj-wyrzuć”: weź surowiec, wyprodukuj wyroby, wyrzuć odpady. Częścią tego modelu jest także tzw. planowane postarzanie produktów, czyli takie ich projektowanie, żeby po pewnym określonym czasie przestały działać.

Kiedy cykl życia produktu dobiega końca, surowce i wytworzone odpady powinny pozostać w obiegu gospodarki. **Zakres gospodarki cyrkularnej wykracza daleko poza minimalizowanie ilości odpadów i zarządzanie nimi. W tym modelu chodzi o efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych, zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych,** zapewnienie dostępu do zasobów strategicznych i ograniczenie zależności od importu.

Szacuje się, że do **80% wpływu produktu na środowisko przypada na etap projektowania.** Tworzenie od początku wydajniejszych i bardziej zrównoważonych produktów zmniejszyłoby zużycie zasobów, związane z nim niszczenie przyrody i krajobrazu oraz emisję gazów cieplarnianych. To podejście kontrastuje z tradycyjnym modelem linear-

nym, który dominuje dziś w naszych systemach ekonomicznych.

PODEJŚCIE TO KONTRASTUJE Z TRADYCYJNYM LINIOWYM MODELEM EKONOMICZNYM, KTÓRY OBECNIE DOMINUJE W NASZYCH SYSTEMACH.

Przykład – recykling złota:

1 ton telefonów komórkowych zawiera ok. 250 g złota

1 ton wydobywanej rudy złota zawiera ok. 5 g złota.

Telefony komórkowe zawierają ok. 50 razy więcej złota niż ruda złota!

Źródło: Das Smartphone als wertvolle Lagerstätte

GOSPODARKA CYRKULARNA

Gospodarka cyrkularna (inaczej: gospodarka o obiegu zamkniętym) **dotyczy produkcji, konsumpcji i gospodarowania odpadami, a więc każdy z nas jest z nią jakoś związany.** Jako pojedyncze osoby i jako społeczeństwo stanowimy część systemu gospodarczego.

Na czym dokładnie polega nasz udział i nasza rola w nim oraz w jakim stopniu możemy coś zmienić w jego funkcjonowaniu - to często nie jest oczywiste. Pora zyskać większą świadomość na ten temat!

Wyobraź sobie zwykły dzień w swoim życiu i zastanów się, co w nim może się wiązać z gospodarką cyrkularną. Pewnie masz **smartfon** i codziennie go używasz. Oto kilka pytań dotyczących jego posiadania, istotnych z punktu widzenia gospodarki cyrkularnej.

? Z czego zbudowane są poszczególne części telefonu i jak zostają złożone w całość?

? Co się dzieje ze smartfonem, kiedy się zepsuje? Czy możemy odzyskać niektóre z jego elementów, poddać recyklingowi lub wykorzystać ponownie, czy trzeba wyrzucić cały telefon?

? Smartfony zawierają około 60 różnych surowców, w tym 30 metali, z których część jest bardzo rzadka. Spróbuj to sobie wyobrazić: żeby uzyskać metale do produkcji jednego telefonu komórkowego, trzeba wydobyć ponad tonę rud! Oczywiście prowadzi to do pytania: jak często

rzeczywiście potrzebujesz wymieniać telefon na nowy i co powinno się robić z odpadami elektronicznymi? W sektorze IT gospodarka cyrkularna oznacza przejście do produktów, które można wykorzystać ponownie, udoskonalać i naprawiać, zmniejszając w ten sposób ilość odpadów i oszczędzając surowce. Przykładem próby stworzenia takiego produktu jest Fairphone.

Zgodna z zasadami gospodarki cyrkularnej jest także koncepcja, by częściej wypożyczać produkty, zamiast je zawsze kupować i sprzedawać. W przypadku telefonów komórkowych pewnie nie jest to najlepszy pomysł, ale świetnie się sprawdza dla takich produktów jak narzędzia, samochody itp.

Także w odniesieniu do takiej codziennej czynności jak **jedzenie** można zastosować zasady gospodarki cyrkularnej. W dominującym obecnie modelu gospodarczym bardzo dużo jedzenia się marnuje, co oznacza także marnowanie mnóstwa energii. Szacuje się, że w samej Europie odpadem staje się 20% wyprodukowanej żywności (88 milionów ton), podczas gdy w różnych częściach świata głoduje ok. 800 milionów ludzi ².

Narastającym problemem są też **opakowania**. **Każdy mieszkaniec Europy generuje średnio 180 kg odpadów opakowaniowych rocznie** ³.

Większość z nich to opakowania z produktów żywnościowych. Wprowadzane są różne rozwiązania, by poradzić sobie z nadmiarem opakowań i udoskonalić ich projektowanie, tak by promować ponowne wykorzystywanie i recykling. Jednym z nich są wielorazowe i kompostowalne materiały opakowaniowe. Powstaje też wiele lokalnych inicjatyw w celu redukcji odpadów żywnościowych, np. jadłodzielnie. Jednak konieczna jest zmiana samego modelu produkcji. W cyrkularnym systemie żywnościowym efektywniej wykorzystuje się zasoby, a odpady użytkuje ponownie.

Kolejnym problemem codziennego życia jest **Mode** – wszyscy muszą się w coś ubrać. To także ma związek z gospodarką cyrkularną. **Przemysł odzieżowy zajmuje drugie miejsce pod względem emisji gazów cieplarnianych** po przemyśle paliw kopalnych: według szacunków generuje ponad 1,2 miliarda ton CO₂ rocznie. Co roku na wysypiska na całym świecie trafiła ponad 235 milionów sztuk odzieży. Są różne sposoby, by unikać kupowania nowych ubrań: sklepy z odzieżą używaną, upcykling, naprawianie uszkodzonej odzieży. Jest też sporo firm produkujących ubrania bardziej odpowiedzialnie.

W naturze odpady nie istnieją, marnowanie i nieefektywność to dzieło człowieka. W przyrodzie wszystko wraca do obiegu i staje się surowcem dla czegoś

innego. To właśnie pierwotna gospodarka cyrkularna – o obiegu zamkniętym.

W naszej linearnej gospodarce wiele rzeczy jest zaprojektowanych po to, by wciąż napędzać konsumpcję i nie pozwalać na powstanie gospodarek cyrkularnych. Na przykład firmy często projektują produkty w ten sposób, by psuły się po pewnym okresie użytkowania. Nazywamy to planowanym postarzeniem produktu. W przypadku innych wyrobów nie ma dostępnych części zamiennych, nie zapewnia się niezbędnej aktualizacji oprogramowania – można by tak długo wymieniać.

Czy chcemy dalej to akceptować, czy będziemy domagać się lepszych regulacji prawnych? **Rozwijanie gospodarki zależy od człowieka. Możemy więc rozwijać ją w taki sposób, dzięki któremu będzie bardziej sprawiedliwa społecznie i ekologicznie.** Pytanie brzmi: czy tego chcemy? Czy chcemy zdrowej planety i czy jesteśmy gotowi o nią zadbać?

MAMY WYBÓR W POSTACI GOSPODARKI CYRKULARNEJ!

1 https://www.geologie.ac.at/fileadmin/user_upload/dokumente/pdf/poster/poster_2021_gba_rohstoffe.pdf

2 <http://www.reducefoodwaste.eu/>

3 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Packaging_waste_statistics

1.

WSTĘP

2.

SPRAWIEDLIWOŚĆ
KLIMATYCZNA

3.

GOSPODARKA
CYRKULARNA

4.

ZRÓWNOWAŻONE
DZIAŁANIA

5.

DOBRE PRAKTYKI

W tym rozdziale znajdziesz informacje o tym, **jak zacząć planować i realizować własne działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju**. Przedstawiamy dwie ścieżki: z pierwszej dowiesz się, jak podejmować takie inicjatywy samodzielnie, z drugiej – jak możesz to robić razem z innymi osobami. Wybierz jedną ze ścieżek i zacznij działać!

ŚCIEŻKA 1: Samodzielne działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju

4.1

Krok 1: Zainteresowania i problem

Zacznij od analizy: zastanów się, **dlaczego chcesz podjąć dane działanie**. Najlepiej najpierw pomyśl, co jest dla Ciebie w życiu najważniejsze i które wartości uważasz za szczególnie istotne. Niestety nie da się zmienić całego świata naraz, więc łatwiej zacząć od małych kroków i tego, co dla Ciebie ważne.

Zadaj sobie następujące pytania:

1. **Które sprawy są najważniejsze w Twoim życiu?**
2. **Które wartości są dla Ciebie istotne?**

3. **Czy jest jakiś temat, którym szczególnie się interesujesz (np. moda, technologia, ekologia)?**
4. **Jakie dostrzegasz problemy związane z tym tematem? Czy chciał(a)byś, żeby coś się w związku z nim zmieniło?**
5. **Jaką zmianę chciał(a)byś zobaczyć?**

Zapisz swoje odpowiedzi (np. na kartce, w notatkach w telefonie), żeby o nich pamiętać, kiedy przejdziesz do kolejnych kroków.

Krok 2: Ustalanie celów: jakie potrzeby mogą zaspokoić?

Najpierw musisz przeanalizować dostrzeżony problem – czy obszar, którego dotyczy – i dowiedzieć się, w jaki sposób łączy się on z potrzebami innych ludzi. Znowu zadaj sobie kilka pytań: **Dlaczego warto podjąć to działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju? Jakie powinno przynieść efekty? Czy jest niezbędne dla lokalnej społeczności albo ważne dla środowiska?**

Zajrzyj do Internetu lub lokalnej gazety, żeby poszukać informacji na ten temat. W ten sposób znajdziesz także docelowych odbiorców Twojego działania. **Czy będą to Twoi znajomi, ludzie z Twojej społeczności lokalnej, inne osoby w szkole?**

Po wykonaniu Kroku 1 powinieneś/powinnaś mieć już pomysł na temat, który Cię porusza, i wiedzieć, jakim problemem chcesz się zająć. **Zastanów się teraz nad konkretnymi celami swojego działania** i pamiętaj o nich przez cały proces.

Kiedy masz już pomysł, jak rozwiązać dany problem i na kogo to wpłynie, musisz ustalić cele, które będziesz chciał(a) osiągnąć. Warto także spojrzeć jeszcze raz na swoje odpowiedzi na pytania z Kroku 1. Pamiętaj jednak, aby Twoje cele były realistyczne, inaczej możesz odnieść wrażenie, że nie da się ich osiągnąć.

Zadaj sobie pytanie: **jaki cel lub cele chcesz osiągnąć?**

Zapisz odpowiedź. Po ustaleniu celów odpowiedz na następujące pytania:

1. **Czy te cele są realistyczne?**
2. **Czy te cele są istotne dla Twoich docelowych odbiorców?**
3. **Czy realizacja tych celów da odczuwalne efekty? (Skąd będziesz wiedzieć, że coś się zmieniło w pożądanym kierunku?)**

Jeśli odpowiesz na powyższe pytania twierdząco, możesz przejść do następnego kroku.

Krok 3: Jak zamierzam to zrobić?

Masz już ustalone cele swojego działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, więc pora zacząć myśleć nad konkretnymi czynnościami.

Jakie kroki są potrzebne, żeby zrealizować Twoje działanie? Warto podzielić je na mniejsze zadania, żeby łatwiej było je przeprowadzić.

Dobrze się przygotuj i ustal harmonogram. Ile czasu będziesz potrzebować na każdy krok i zadanie?

Dla większej jasności warto narysować i uzupełnić tabelkę taką jak ta poniżej.

Dodatkowe informacje o przykładowej wymianie ubrań [PDF](#)

Zdefiniowanie takich mniejszych „kamieni milowych” ułatwi ci planowanie: nie pogubisz się i nie stracisz motywacji.

Przykład:

		<i>Nazwa działania: Organizacja swapu, czyli wymiany ubrań</i>				
Ramy czasowe		Tydzień 1-2	Tydzień 3	Tydzień 4-5	Tydzień 6	Tydzień 7
Cele		Znaleźć miejsce na swap.	Przygotować przestrzeń i logistykę.	Zwerbować uczestników.	Realizacja: wspaniałe wydarzenie!	Rozpowszechnić rezultaty.
Zadania do wykonania		Poszukać odpowiedniego miejsca (np. z wystarczającą liczbą stołów). Zdobyć kontakt do zarządzających nim osób. Zadzwoń i zapytaj o dostępność.	Spotkać się na miejscu, dowiedzieć się, czy potrzebne jest dodatkowe wyposażenie na swap (np. lustra). Ustalić zasady swapu (np. tylko czyste ubrania, żadnej bielizny itp.).	Przygotować zaproszenie dla uczestników. Rozdać je/ rozwiesić/ udostępnić w mediach społecznościowych. Ustalić, jak zostanie zapewniony uczestnikom czas potrzebny na rozłożenie rzeczy, które chcą wymienić.	Zaaranżować przestrzeń. Przygotować przerwę na kawę. Przygotować powitanie uczestników. Zapewnić materiały na stoły. Znaleźć kogoś, kto będzie robić zdjęcia i nagrywać filmiki.	Refleksja nad działaniem i rezultatami. Zmontować filmik. Napisać post. Udostępnić wszystkim!
Kto bierze udział /moja grupa docelowa		Ja	Ja i osoby zarządzające miejscem	Wszyscy chętni, ale zwłaszcza osoby mieszkające w okolicy	Ja i uczestnicy. Aktywiści, by dzielić się doświadczeniami? Zaprosić osoby zainteresowane gospodarką cyrkularną?	Ja. Influencerzy, którzy mogliby udostępnić filmik/post? Wszyscy!

Krok 4: Realizacja – baw się dobrze i ucz się!

Kiedy masz już gotowy plan poszczególnych kroków, wreszcie możesz zacząć je po kolei realizować!

Jako główne narzędzie wykorzystaj przygotowany harmonogram.

Pamiętaj, że przygotowanie i realizacja działania na rzecz zrównoważonego rozwoju nie powinny być dla Ciebie czymś uciążliwym i nudnym. Jeśli podejmowane działanie nie sprawia Ci przyjemności, przerwij je i jeszcze raz przemyśl poszczególne kroki.

W trakcie realizacji swojego działania prawdopodobnie nauczysz się wielu nowych rzeczy – między innymi właśnie dlatego warto je podjąć!

Możesz także prowadzić dziennik, żeby zapisywać wszystkie nowe rzeczy, których będziesz się uczyć, co ułatwi Ci refleksję nad nimi.

Krok 5: Refleksja nad sobą i efektami działania: czego się nauczyłem/nauczyłam i dlaczego to ważne?

Po zrealizowaniu wszystkich kroków **pora na refleksję i ewaluację działania.** Spójrz na odpowiedzi zapisane w Kroku 1 i Kroku 2. Zadzaj sobie następujące pytania:

1. **Czego się nauczyłem/nauczyłam? Tu pomoże Ci dziennik uczenia się.**
2. **Czy udało mi się osiągnąć wszystkie zakładane cele? Jeśli nie, dlaczego?**
3. **Czy dobrze się bawiłem/bawiłam?**
4. **Dlaczego to działanie było ważne?**
5. **Co było w nim najlepsze?**
6. **Co mogłem/mogłam zrobić inaczej?**

Warto pamiętać, że nawet jeśli nie zrealizowałeś/zrealizowałaś wszystkich swoich celów, Twoje działanie i tak było sukcesem. Najważniejsze, że postanowiłeś/postanowiłaś samodzielnie działać na rzecz budowania lepszego świata. I prawdopodobnie nauczyłeś/nauczyłaś się przy tym wielu nowych rzeczy!

Krok 6: Podziel się doświadczeniem! Wykorzystaj media społecznościowe.

Ostatni krok to **podzielenie się swoim doświadczeniem z innymi.**

Pewnie najlepiej wykorzystać do tego media społecznościowe, np. Instagram czy TikTok. Możesz też zastanowić się nad innymi sposobami, w jaki możesz to zrobić!

To ważne, żeby dzielić się swoimi doświadczeniami w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju, żeby zainspirować innych!

Przykłady działań na rzecz zrównoważonego rozwoju wykorzystujących media społecznościowe -> rozdział 5.

Czasem do przeprowadzenia działania na rzecz zrównoważonego rozwoju potrzeba kilku czy kilkunastu osób ze względu na jego skalę lub dlatego, że do realizacji niezbędny jest zespół. W takim wypadku mogą być konieczne pewne dodatkowe kroki.

Krok 1: Analiza wyzwań i problemów

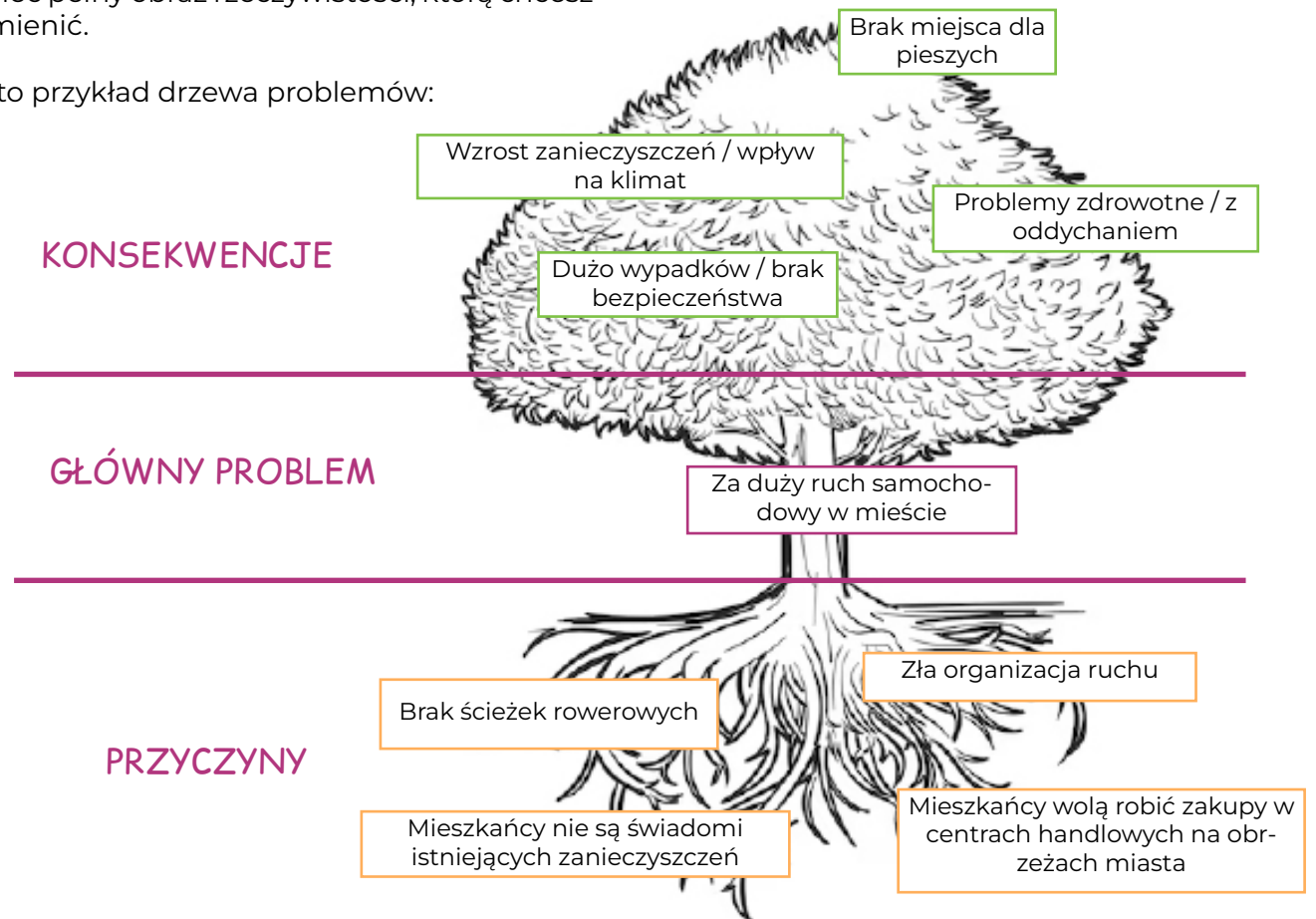
Twoje działanie lub inicjatywa powinny dotyczyć zaspokojenia jakiejś potrzeby lub zmierzenia się z jakimś wyzwaniem ważnym dla Twojej społeczności. Zacznij od analizy problemu. **Możesz w tym celu rozrysować tzw. „drzewo problemów” – pomoże Ci rozpoznać problemy, którymi warto się zająć, a także zastanowić się nad ich przyczynami oraz nad efektami działań, które chcesz podjąć.**

Aby przygotować drzewo problemów, zadaj sobie następujące pytania:

1. Jakie problemy dostrzegasz?
2. Jakie negatywne skutki powodują te problemy w Twojej społeczności? Co jest nie tak?
3. Kogo te problemy dotyczą (bezpośrednio i pośrednio)?
4. Jakie są ich przyczyny?
5. Kto może się zaangażować w ich rozwiązanie?

Możesz wpisać odpowiedzi na te pytania w poszczególne części drzewa problemów, by mieć pełny obraz rzeczywistości, którą chcesz zmienić.

Oto przykład drzewa problemów:

2 Krok 2: Ustalenie celów: którym problemem/którymi przyczynami mogę się zająć?

Po takiej analizie problemu i tego, czego będzie dotyczyć Twoje działanie, możesz **ustalić jego konkretne cele.**

Każdy cel powinien odpowiadać konkretnemu problemowi lub jego przyczynie z Kroku 1. Postaraj się, by tych celów nie było za dużo, i nie wyznaczaj celów niezwiązanych bezpośrednio z rozwiązaniem jednego z elementów Twojej analizy. Upewnij się, które cele będą dla Ciebie istotniejsze, bo to pomoże Ci ustalić priorytety dotyczące poszczególnych kroków w ramach planowanego działania.

Wybierz i zapisz swoje cele, **posługując się modelem SMART, który ułatwi Ci ich jasne zdefiniowanie.**

S	M	A	R	T
Specific (Konkretne)	Measurable (Wymierne)	Attainable (Osiągalne)	Realistic (Realne)	Time-bound (Terminowe)
Określ konkretne liczby, kwoty, rezultaty do osiągnięcia.	Upewnij się, że Twoje cele da się zmierzyć i prześledzić.	Wybierz wyzwanie, które może przynieść istotne efekty i jest wykonalne.	Myśląc o celach, uwzględnij swoje (Twojego zespołu) możliwości i zasoby.	Lege bestimmte Zeiten, Fristen und Zeiträume fest: Was ist bis wann zu erledigen?

PRZYKŁAD: ZORGANIZUJ NA INSTAGRAMIE KONKURS MEMÓW NA TEMAT ZMNIEJSZENIA RUCHU SAMOCHODOWEGO Z UDZIAŁEM 100 MŁODYCH LUDZI, ZBIEGAJĄCY SIĘ ZE ŚWIATOWYM DNIEM ROWERU. ZWYCIĘZCA MOŻE OTRZYMAĆ NAGRODĘ, NP. AKCESORIA ROWEROWE SPONSOROWANE PRZEZ SKLEP ROWEROWY.

Krok 3: Znalezienie ludzi zainteresowanych tymi samymi tematami

Do zrealizowania zaplanowanego działania **potrzebny będzie odpowiedni zespół**.

Jego wielkość zależy od zakresu tego, co chcesz zrobić, ale zawsze miej pewność, że posiadasz wystarczająco liczną ekipę, by działanie się powiodło.

Aby stworzyć zespół, zastanów się, jacy ludzie będą Ci potrzebni. Zaplanuj, jak duża ma być ta grupa, jakie kwalifikacje, umiejętności, wiedzę itd. powinni mieć jej członkowie. Dla ułatwienia możesz przygotować tabelkę z niezbędnymi rolami, żeby zobaczyć, jakie umiejętności będą potrzebne. Zwróć uwagę, że **zespoły składają się z osób, które się uzupełniają**, więc skup się na tych umiejętnościach i wiedzy, których Ci brakuje, a które mogliby wnieść inni. Pomoże Ci to lepiej określić, jacy ludzie mogą być wartością dodaną w Twoim działaniu.

Kiedy już mniej więcej wiesz, kto będzie Ci potrzebny w zespole, zacznij szukać takich osób. Zadaj sobie następujące pytania:

- **Kto może być zainteresowany moim działaniem albo związanym z nim tematem?**
- **Kogo dotyka problem, którym chcę się zająć i kto mógłby pomóc w jego rozwiązaniu?**
- **Gdzie mogę znaleźć takie osoby? (Np. centra młodzieżowe, lokalne stowarzyszenia, szkoły, bary, parki, kluby młodzieżowe, portale internetowe, media społecznościowe itd.)**
- **Jak im wytłumaczę, co zamierzam zrobić?**
- **Jak ich zmotywuję, żeby do mnie dołączyli?**

W tym procesie istotne jest to, by znaleźć **wspólną płaszczyznę, coś, co Cię łączy z osobami**, z którymi będziesz współpracować (wiek, hobby, podzielane obawy itd.), bo wtedy łatwiej będzie Ci zwerbować innych do zespołu. Pamiętaj, że z każdą z osób, które chcesz pozyskać, prawdopodobnie będziesz musiał rozmawiać w nieco inny sposób, używając określonego języka, odpowiednich słów czy argumentów, więc poświęć trochę czasu na przygotowania.

Kiedy już skompletujesz zespół, omówcie proces, analizę i ustalenie celów, które przeprowadziłeś/przeprowadziłaś na etapie planowania. Pomoże Ci to ocenić, czy wszystko zostało dobrze zrobione, rozpoznać nowe potrzeby lub cele, a także umożliwi nowym członkom zespołu udział w definiowaniu i projektowaniu działań do wykonania. Grupowe akcje na ogół obejmują **kilka czy kilkanaście zadań** więc dopilnuj, by **przypisać każde z nich do odpowiednich osób w zespole, zgodnie z ich wiedzą**, możliwościami i umiejętnościami.

Zwróć także uwagę, że **będziesz musiał(a) koordynować pracę zespołu**, więc postaraj się przygotować do takich obowiązków jak zarządzanie grupą, aktywne słuchanie, asertywna komunikacja, przywództwo, żeby móc poprowadzić innych czy dawać im wskazówki, jeśli będzie to konieczne, oraz kierować ich działaniami w synchronizowany sposób.

Krok 4: Interesariusze

Może już wiesz, kim są Twoje grupy docelowe lub potencjalni beneficjenci. Jednak w przypadku akcji przeprowadzanych na wyższym poziomie **potrzebna będzie współpraca z różnymi podmiotami lub interesariuszami, którzy będą mogli Ci pomóc** (np. szkołami, samorządem lokalnym, stowarzyszeniami).

Sprawdź, do kogo i w jakim celu należy się zwrócić w sprawie realizacji Twojego działania. Warto dowiedzieć się następujących rzeczy:

Jakie cechy ma moja grupa docelowa? (Np. wiek, lokalizacja itp.)

Kto się regularnie z nią kontaktuje?

Kto jeszcze może skorzystać na moim działaniu? Jak i dlaczego?

Dla jakich organizacji lub osób moje działanie może mieć negatywne skutki?

Czy są w mojej okolicy jakieś kluczowe podmioty (osoby, organizacje), które mogą zapewnić wsparcie w zakresie komunikacji, przestrzeni, finansowania, werbowania uczestników itd.?

Możesz wykorzystać poniższy wykres, żeby określić, którzy interesariusze (organizacje lub osoby) będą mogli służyć ci radą lub wsparciem.

Krok 5: Zadania

Kiedy już skompletujesz zespół, znajdziesz potencjalnych partnerów i interesariuszy oraz masz pewność, że zamierzone działanie wniesie wkład w Twoją społeczność lub zaspokoi potrzeby niektórych jej członków, pora zaplanować, co dokładnie zrobicie. Zastanówcie się, jakie kroki możecie podjąć, żeby osiągnąć zamierzone rezultaty.

Musisz ustalić z zespołem ramy czasowe i określić dokładnie, co chcecie zrobić. Planując poszczególne zadania, pamiętajcie o następujących kwestiach:

- **Postawcie na metody, pomysły i działania, które Wasz zespół może łatwo wprowadzić w życie.**
- **Używajcie metod odpowiednich dla Waszych grup docelowych.**
- **Podzielcie główny cel na mniejsze i traktujcie je jak kamienie milowe, żeby móc sprawdzić, czy realizacja przebiega skutecznie.**
- **Jeśli masz duży zespół, zorganizujcie się w odpowiedni sposób, tak by uzyskać największy możliwy wpływ i korzyści.**
- **Jeszcze raz zastanówcie się, czy musicie się skontaktować lub współpracować z innymi grupami, interesariuszami lub podmiotami, żeby przeprowadzić zaplanowane działanie lub zwiększyć jego efekty.**

Każda z czynności składających się na działanie powinna być koordynowana przez kogoś z zespołu, ale uzgodnij to z innymi członkami,

żeby każdy znał swoją rolę w poszczególnych zadaniach.

Oto przykładowy harmonogram:

Nazwa działania: Organizacja demonstracji ulicznej na rzecz zmniejszenia ruchu samochodowego w Twoim mieście					
Ramy czasowe	Tydzień 1-2	Tydzień 3	Tydzień 4-5	Tydzień 6	Tydzień 7
Cel	Znaleźć miejsce i ustalić datę	Przygotować logistykę	Zwerbować uczestników	Realizacja: wspaniałe wydarzenie!	Rozpowszechnianie rezultatów
Zadania do wykonania	Poszukać odpowiedniego miejsca. Zdobyć kontakt do zarządzających nim osób. Zadzwonić i zapytać o dostępność. Potrzebne będą oficjalne zapytanie i uzyskanie zgody. Ustalić plan finansowy.	Dowiedzieć się, jaki sprzęt będzie potrzebny na demonstrację (np. megafon) i co trzeba przygotować (wydrukować ulotki, przygotować transparenty). Ustalić reguły (trasa przemarszu, co mówić przez megafon, jak się zachować, gdyby doszło do przemocy itd.).	Przygotować zaproszenie dla uczestników. Rozdać je/rozwiesić/udostępnić w mediach społecznościowych itp.	Zebrać się i zacząć demonstrację. Ustalić, kto będzie robić zdjęcia i filmować.	Refleksja nad działaniem i rezultatami. Zmontować filmik. Napisać post. Udostępnić wszystkim!
Kto jest zaangażowany / moja grupa docelowa	Ja + członkowie zespołu: Tomek, Kasia, Michał, Magda, samorząd miasta	Ja + zespół i osoby zarządzające miejscem	Wszyscy chętni, ale w szczególności osoby mieszkające w okolicy	Ja + zespół, mieszkańcy, aktywiści; zaprosić politycznych interesariuszy	Ja + zespół, influencerzy, prasa. Wszyscy!
Kto koordynuje zadanie	Ja, Tomek	Kasia	Ja	Magda	Michał

Krok 6: Zasoby i logistyka

Realizacja Twojego działania może wymagać wielu różnych zasobów. Niektóre możesz czerpać ze swojego zespołu (np. wiedzę), inne trzeba będzie znaleźć (np. fundusze), a jeszcze inne mogą zapewnić osoby trzecie, z którymi nawiązaliście kontakt i które są gotowe pomóc w realizacji pomysłu (np. centrum młodzieżowe, które proponuje Wam nieodpłatnie pomieszczenie do spotkań). Zastanówcie się, czego potrzebujecie i upewnijcie się, że możecie to otrzymać:

- **Przestrzeń odpowiedniej wielkości, z odpowiednim oświetleniem, temperaturą, dostępnością itd.**
- **Lokalizacja w miejscach, do których łatwo dotrzeć grupom docelowym**
- **Materiały i sprzęt**
- **Transport**
- **Posiłki, zakwaterowanie**
- **Profesjonalne wsparcie**
- **Finansowanie itp.**

Ważne, by notować koszty tego, co trzeba kupić, oraz wydane sumy, tak aby mieć pewność, że działanie może być realizowane, lub wiedzieć, że potrzebne będą dodatkowe fundusze albo zasoby.

Krok 7: Rozpowszechnianie informacji i nagłośnienie działania

Informacje o prowadzonym działaniu udostępniaj w strategiczny sposób - na stronach internetowych, w mediach tradycyjnych i społecznościowych, na imprezach i wydarzeniach, spotkaniach młodzieży itd. Dopilnuj, by to, co robicie, zostało dostrzeżone, tak by móc znaleźć nowych uczestników i darczyńców, **zwiększyć swój wpływ i podnosić świadomość w Twojej społeczności na temat znaczenia i rezultatów Waszego działania.** Warto robić to wszystko w jego trakcie, ale także na zakończenie, by rozpowszechnić efekty, które udało się osiągnąć (zwłaszcza jeśli mogą z nich skorzystać inni).

Postaraj się przygotować atrakcyjne materiały i przekaz dla tych, do których chcesz dotrzeć. Nie zapomnij wspomnieć lub otągować tych osób, organizacji czy podmiotów, które Cię wspierały - dzięki temu wyrazisz publiczne uznanie dla ich wkładu, a one podzielą się rezultatami Twoich działań z innymi, zwiększając wpływ Twojego projektu.

Krok 8: Ewaluacja

Warto stale monitorować swoje działanie. Zbieranie danych, informacji, opinii itp. pozwoli Ci sprawdzić, czy Twoje przedsięwzięcie przebiega zgodnie z planem i czy osiągniesz zamierzone cele. Taki regularny przegląd pozwoli Ci wykryć potencjalne problemy i podjąć kroki, by im zapobiec.

Po zakończeniu całego działania oceń, jak poszło.

Dzięki temu poznasz jego mocne i słabe punkty oraz będziesz wiedzieć, co poprawić w przyszłości. Ewaluacje są także ważne, by zobaczyć, jak się rozwinęłaś/rozwinęłaś i czego się nauczyłaś/nauczyłaś podczas danego działania, a także sprawdzić, co zyskali inni.

Zadaj sobie między innymi następujące pytania:

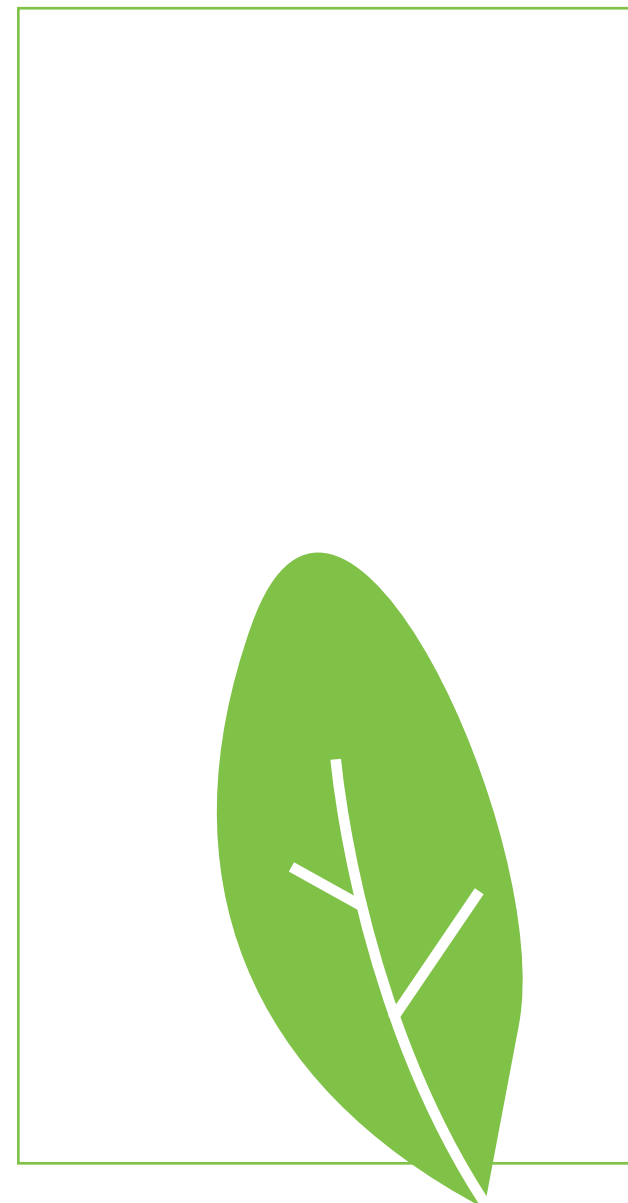
- **Jakie mam dane i informacje?**
- **Czy potrzebuję więcej informacji zwrotnych, by ocenić swój projekt? Skąd mogę je wziąć?**
- **Co poszło źle podczas realizacji działania? Jak mogę temu zapobiec w przyszłości?**
- **Co poszło dobrze? Dlaczego? Jak mogę to wykorzystać?**
- **Czego się nauczyłem/nauczyłam? Czy zdobyłem/zdobyłam jakąś nową wiedzę i umiejętności? Dlaczego są one ważne w moim codziennym życiu? Jak wygląda to w przypadku innych osób z zespołu?**
- **Czego nauczyły się moje grupy docelowe? Czy skorzystały na działaniu? Czy ich początkowe potrzeby zostały zaspokojone?**

Krok 9: Trwałość działania

Po zakończeniu i ewaluacji Twojego działania na rzecz zrównoważonego rozwoju warto **zebrać wszystko, czego się nauczyłeś/nauczyłaś, i opisać pozytywne efekty, które udało Ci się osiągnąć**. Dzięki temu przygotujesz argumenty i materiały, które możesz wykorzystać w przyszłości, żeby znaleźć wsparcie, fundusze czy darczyńców, by podjąć kolejne inicjatywy.

Udana akcja może być bardzo atrakcyjna dla wielu organizacji, więc wykorzystaj ją, żeby uzyskać to, czego możesz potrzebować, ale nie zapominaj o pierwotnym celu swojego działania i powodach, dla których je przeprowadziłeś/przeprowadziłaś. Słuchaj potencjalnych darczyńców i stronników, jeśli przedstawiają rekomendacje, które mogą udoskonalić i rozwinąć Twoje działanie, ale zanim wprowadzisz te modyfikacje, przemyśl, czy na pewno zwiększą one efekty i korzyści dla grup docelowych, a nie tylko zaspokoją interesy osób proponujących zmiany.

**JESTEŚ GOTOWY/GOTOWA,
ZATEM DO DZIAŁA!**

1.

WSTĘP

2.

SPRAWIEDLIWOŚĆ
KLIMATYCZNA

3.

GOSPODARKA
CYRKULARNA

4.

ZRÓWNOWAŻONE
DZIAŁANIA

5.

DOBRE PRAKTYKI

WATERFORD COMHAIRLE NA NÓG | Irlandia

Waterford Comhairle na nÓg to grupa młodych, zaangażowanych ludzi (w wieku od 12 do 18 lat), którzy są także regionalnymi przedstawicielami krajowej Comhairle na nÓg, co w języku irlandzkim oznacza młodzieżową radę. Każde hrabstwo w Irlandii ma taką radę, która zapewnia młodym ludziom głos w lokalnej polityce. Uczestnicy młodzieżowej rady z Waterford zgodnie stwierdzili, że ludzie dużo mówią o zmianach klimatycznych, ale mało robią, by im zapobiegać. **Po licznych dyskusjach zaczęli sadzić drzewa.**

Zaplanowali szlak rodzimych gatunków drzew na terenie Południowo-Wschodniego Uniwersytetu Technicznego (SETU), korzystając z porad programu ogrodniczego uczelni. Łącznie zasadzili ponad 1500 rodzimych irlandzkich drzew. Dowiedz się więcej: <https://youtu.be/-1leg62hA1o>.

W tym samym czasie, gdy sadzono drzewa, inni członkowie Comhairle na nÓg opracowali aplikację CommuniTree (więcej informacji możesz znaleźć tutaj: <https://youtu.be/2Tl-KBbiK7W4>).

Aplikacja stawia przed użytkownikami 10 wyzwań, które pomagają w podejmowaniu bardziej odpowiedzialnych działań. Każde wyzwanie pozwala zasadzić wirtualne drzewo. Gdy jest ono w pełni rozwinięte, członkowie Comhairle na nÓg sadzą w imieniu użytkowników aplikacji prawdziwe drzewo.

Młodzi ludzie zaangażowani w oba aspekty opisywanej inicjatywy zgodnie przyznają, że kluczem do osiągnięcia sukcesu było włączenie w działania lokalnych partnerów, w tym: miejscowych władz, Południowo-Wschodniego Uniwersytetu Technicznego, Departamentu Planowania, Coillte (organizacji zajmującej się planowaniem leśnym), lokalnych społeczności i samej młodzieży z Comhairle na nÓg. Podmioty te nadal są zaangażowane w projekt i stale poszukują nowych miejsc do sadzenia drzew.

Więcej informacji:

<https://waterfordcouncilnews.com/2022/03/07/neighbourhoods-tree-planting-for-a-more-sustainable-future/>

AGOSTINO'S FOREST

| Włochy

Las o powierzchni około 12 hektarów tuż obok chronionego Parku Leśnego Casentino w gminie Santa Sofia, w prowincji Forlì-Cesena, pierwotnie miał zostać sprzedany przez osoby prywatne firmie, która planowała go wyciąć. Dzięki aktywizacji lokalnej społeczności chęć zachowania naturalnego siedliska zwyciężyła. Anna Zonari, które właściwie odkryła las Corniolino, opowiada, jak do tego doszło:

Mówimy o pasie lasu, który nie był wycinany od około 40 lat. Jego naturalność rozwija się spontanicznie: wyrosły drzewa i krzewy; opadłe liście i martwe drewno czynią ściółkę bogatszą; korzenie i korony chronią glebę; a fauna i flora, typowa dla rodzimego parku, znajduje tam korzystne siedlisko. [...] Jest to magiczne miejsce, które z czasem będzie coraz piękniejsze i bogatsze, jeśli tylko uda

nam się utrzymać niezachwianą energię, pomocną w jego ochronie. Ocalenie tego zakątka natury może być idealnym sposobem na uczczenie pamięci tych, którzy kochali i chronili przyrodę, a których nie ma już dziś z nami (Anna Zonari, październik 2022 r.).

Wszystko zaczęło się od apelu na Facebooku oraz na stronie Anny Zonari, który miał na celu uświadomić, jak wygląda obecnie sytuacja lasu. Post odniósł natychmiastowy sukces i odbił się szerokim echem dzięki licznym polubieniom i udostępnieniom.

Realizacja projektu była możliwa dzięki zaangażowaniu Funduszu Bioróżnorodności i Lasów – stowarzyszenia, które zgodnie ze statutem nabywa lasy w celu ich zachowania i ochrony przed tradycyjnym „aktywnym zarządzaniem”. Fundusz został wybrany jako odbiorca darowizny, mającej na celu zakup lasu, oczywiście z ograniczeniem do zachowania siedliska leśnego, które należy pozostawić naturalnej dynamice, jak wyraźnie stwierdzono w tym samym statucie stowarzyszenia (Anna Zonari, październik 2022).

W ciągu zaledwie kilku tygodni, dzięki rosnącemu zaangażowaniu lokalnej społeczności, zebrano kwotę potrzebną na zakup lasu, która wkrótce została podwojona na skutek oddolnych apeli. W sumie, dzięki wsparciu 200 osób, zebrano 38 tysięcy euro. Następnie zakupiono dodatkowe 12 hektarów, osiągnąjąc w ten sposób łącznie 24 hektary lasu

do ochrony. Jest to przykład **oddolnej inicjatywy**, która może stać się inspiracją dla innych.

Lokalna społeczność po nabyciu „Lasu Agostino” (nazwanego tak na cześć zmarłego strażnika leśnego) planuje dalsze działania, **mające na celu docenienie tej przestrzeni i jednocześnie zapobieżenie jej eksploatacji**.

Więcej informacji:

<https://economiecircolare.com/il-bosco-di-agostino-circolare-per-volonta-di-popolo/>

<https://www.facebook.com/p/Un-bosco-per-Agostino-100086537230662/>

Mehr darüber zu lesen unter den folgenden Links:

<https://www.bolognatoday.it/cronaca/bosco-dedicato-carabinieri-forestale-morto.html>

<https://economiecircolare.com/il-bosco-di-agostino-circolare-per-volonta-di-popolo/>

MŁODZIEŻOWA RADA KLIMATYCZNA

| Irlandia

Waterford's YACC to Młodzieżowa Rada ds. Klimatu, która ma swoją siedzibę w mieście Waterford w Irlandii. **YACC jest oddolną inicjatywą młodych ludzi** w ramach struktury Waterford Sustainable Living Initiative (SLI), która udziela im wsparcia finansowego i daje dostęp do swoich kanałów w mediach społecznościowych.

YACC führt Sensibilisierungsmaßnahmen in der Stadt Waterford durch. In den vergangenen drei Jahren wurden zahlreiche Veranstaltungen durchgeführt. Voices of Tomorrow ist ein großartiges Beispiel für die Arbeit und den Einfluss von YACC.

SLI to organizacja edukacyjna, która kon-

centruje się na odpowiedzialnej konsumpcji, działaniach na rzecz klimatu i zrównoważonym rozwoju. YACC powstała z potrzeby oddania głosu młodzieży na tematy związane z klimatem. Rada jest otwarta na wszystkich młodych ludzi (w wieku od 16 do 35 lat), którym zależy na działaniach na rzecz klimatu i którzy chcą, żeby ich zdanie było poważnie traktowane zarówno przez lokalne władze, jak i całą społeczność.

Spośród różnych wydarzeń podnoszących świadomość, które zostały zorganizowane w ciągu ostatnich lat w mieście Waterford przez YACC, warto wymienić **zwłaszcza „Głosy Jutra” (Voices of Tomorrow). Było to otwarte spotkanie na temat zmian klimatycznych**, w czasie którego wystąpili m.in. poeci, autorzy tekstów mówionych i zespoły muzyczne. Wydarzenie otworzyła burmistrzynie Jody Power, a głównym mówcą była irlandzka posłanka do Parlamentu Europejskiego Grace O'Sullivan.

Kluczowym krokiem w realizacji tego wydarzenia była komunikacja z lokalnymi władzami. Istotne było również wykorzystanie mediów społecznościowych w celu nagłośnienia inicjatywy i dotarcia do uczestników. Wybór miejsca, które cieszyło się dużym zainteresowaniem i było dostępne dla młodych wykonawców, był także znaczącym aspektem planowania przedsięwzięcia. YACC przygoto-

wała swoje uwagi, wyznaczyła role oraz przydzieliła osoby odpowiedzialne za kontakt z władzami.

Na sukces wydarzenia złożyło się:

- Około 20 występów podczas wieczoru z udziałem poezji, komedii, muzyki i słowa mówionego.
- Ponad 100 osób, głównie młodych ludzi, które wzięły udział w spotkaniu.
- Relacje przeprowadzone przez przedstawicieli lokalnych mediów, w tym prasy i radia.
- Nagłośnienie tematu zmian klimatu, który przewijał się podczas występów.
- Inspirujące uwagi wygłoszone przez posłankę do Parlamentu Europejskiego.

Więcej informacji:

<https://stayhappening.com/e/voices-of-tomorrow-performing-for-our-planet-open-mic-E3LV25DAM67H;>

<https://slewaterford.ie/blog/youth-advisory-climate-council>.

CENTRUM PONOWNEGO WYKORZYSTANIA

| Italia

Centrum Ponownego Wykorzystania (Centro del Riuso Mugello) umożliwia oddanie przedmiotów, które w dalszym ciągu są w dobrym stanie lub nadają się do naprawy, a które miały zostać wyrzucone. **W ten sposób rzeczy te, w zamian za dobrowolną darowiznę, mogą zostać przekazane potrzebującym lub osobom zainteresowanym.** Centrum przyjmuje meble, oświetlenie, narzędzia i sprzęt roboczy.

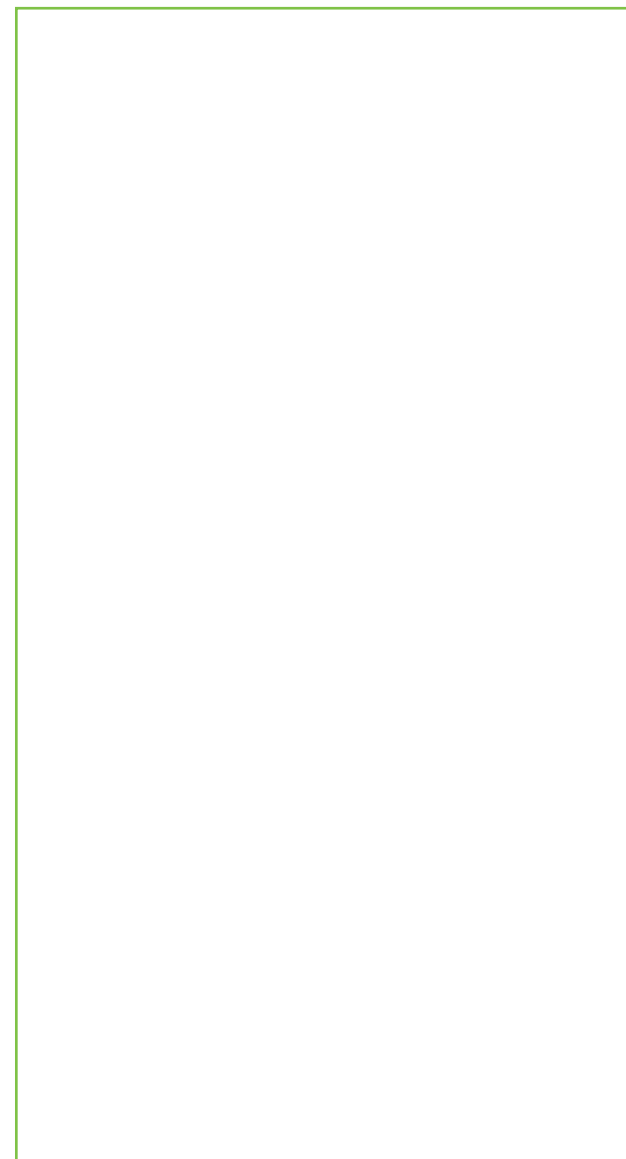
Inicjatywa została stworzona przez grupę młodych ludzi, początkowo niezwiązanych ze sobą i nieznających się, którzy angażowali się w formalne i nieformalne podmioty działające w gminie Borgo San Lorenzo. Dzieląc chęć

działania **przeciwko dominującemu w dzisiejszym świecie modelowi „kup, skorzystaj, wyrzuć”** młodzi ludzie opracowali ideę „Centrum Ponownego Wykorzystania”, aby Mugello, um **promować cyrkularność i umożliwić potrzebującym dostęp do przedmiotów, które nadal mogą im służyć.** Projekt jest obecnie promowany przez stowarzyszenie L'Eco del Mugello, początkowo składające się z zespołu młodych ludzi, a obecnie z osób w różnym wieku i z różnych środowisk, ale z tą samą potrzebą wprowadzania zmian wbrew ciągłej potrzebie posiadania nowych rzeczy.

Więcej informacji:

<https://www.comune.borgo-san-lorenzo.fi.it/eventi-notizie/sabato-verra-inugurato-il-centro-riuso-mugello>

<https://www.ecodelmugello.it/index.php/il-centro/>

DUNAJSKA AKCJA ANTYŚMIECIOWA | Austria

Martin Parzer ma 29 lat i jest studentem w Wiedniu, mieście w głównej mierze ukształtowanym przez rzekę Dunaj. Martin, mimo że bardzo lubi Dunaj, często irytuje się, widząc jak wiele śmieci gromadzi się w niektórych miejscach na jego brzegach.

Biorąc sprawy w swoje ręce, Martin wraz z kolegą ze studiów udał się na własnoręcznie zbudowanej tratwie w podróż w dół Dunaju, **zbierając po drodze śmieci z brzegów.**

Oficjalny szlak podróży prowadził z Pasawy przez Klosterneuburg do Bratysławy.

Chcę, aby Dunaj pozostał czysty, mówi

Martin Parzer. Natura jest jednym z najcenniejszych skarbów Austrii. Poprzez tę akcję chcę zwrócić uwagę na zanieczyszczenie, z którym zmagają się nasze społeczeństwo.

Co 10 kilometrów Parzer badał brzegi, aby na koniec móc oszacować, ile śmieci leży na austriackich brzegach Dunaju. Na różnych odcinkach rzeki znajdował oprócz plastikowych i szklanych butelek, styropianu i metalowych puszek, także buty, doniczki, piłki do tenisa, a nawet amunicję do strzelby.

Żeby móc przeprowadzić akcję, Martin potrzebował wsparcia finansowego. Organizacja Südwind sfinansowała materiały do konstrukcji tratwy i częściowo jej budowę. Ważnym krokiem było również oficjalne zatwierdzenie tratwy przez władze – Martin chciał mieć pewność, że to, co robi, jest legalne.

Martin publikował relacje z podróży tratwą w swoich mediach społecznościowych, chcąc dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców. Współpraca z Südwind była również pomocna w kontaktach z prasą.

Więcej informacji:

<https://noe.orf.at/stories/3221398/>

https://www.meinbezirk.at/schaerding/c-lokales/diersbacher-sagt-donaumuell-den-kampf-an_a6228201

WEGAŃSKA VIRALOWA AKCJA Z UDZIAŁEM BENJAMIN PITKÄNEN (FIŃSKI AKTYWISTA)

| Finlandia

Pierwsza w Finlandii restauracja KFC została otwarta w 2021 roku. KFC obiecało, że pierwszy klient otrzyma darmowe jedzenie z restauracji przez cały rok. Przed datą otwarcia jedna z osób koczowała przed centrum handlowym przez trzy dni. Podczas otwarcia okazało się, że był to aktywista „Viral Vegans” Benjamin Pitkänen.

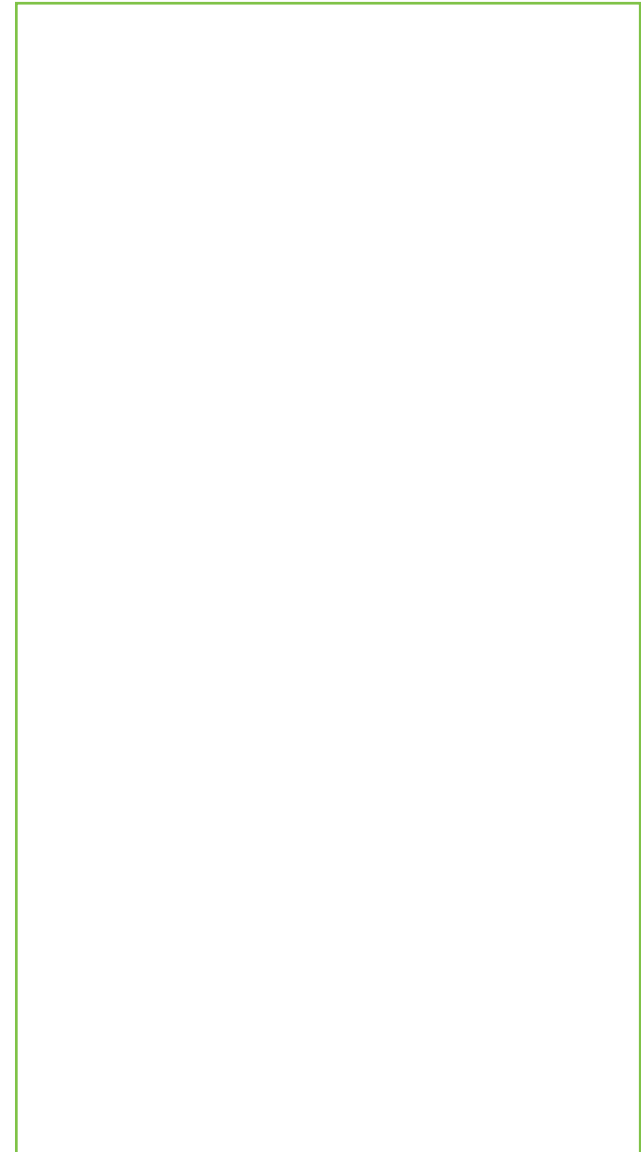
Benjamin lehnte ein Jahr lang kostenloses Essen ab und wollte auf die ungerechte Behandlung von Tieren aufmerksam machen.

Benjamin odmówił otrzymania darmowego jedzenia, a zamiast tego zwrócił uwagę na niesprawiedliwe traktowanie zwierząt. Gdy przed drzwiami restauracji wygłaszał swoje przemówienie w **obronie praw zwierząt**, został zatrzymany wraz innymi aktywistami przez ochroniarzy i wyprowadzony z centrum handlowego. Następnie przewieziono ich do centrum zatrzymań i aresztu policyjnego, skąd zostali zwolnieni dopiero następnego dnia. Pitkänen podjął decyzję o proteście cztery dni wcześniej. Tak, to było przerażające. Poprosiłem przyjaciół, by poszli ze mną. To mi pomogło podjąć ostateczną decyzję – mówi.

Stałem tu w kolejce nie dla siebie, ale dla miliardów kurczaków i innych zwierząt poddawanych cierpieniom – wyjaśniał w swoim przemówieniu przed restauracją. Uważa, że przeprowadzona akcja zwróciła uwagę ludzi na kwestię prawa zwierząt. Pitkänen dodaje, że działania grupy nie dotyczą tylko KFC, ale wszystkich restauracji typu fast food. Chodzi o konsumpcję mięsa i produktów pochodzenia zwierzęcego. Chcemy położyć kres okrucieństwu wobec zwierząt we wszystkich jego przejawach. Niezależnie od tego, czy jest to żywność, czy cokolwiek innego. Wszystko, co robimy, dotyczy praw zwierząt.

Benjamin i inni aktywiści Viral Vegans w dalszym ciągu promują etyczny weganizm oraz rzucają wyzwanie strukturom społecznym i wielkim korporacjom zbudowanym na wyzysku zwierząt. <https://www.viralvegans.com/>

Urheberrecht der Bilder:
www.benjaminpitkanen.fi/mediapankki

JADŁODZIELNIA

| Polska

Kasia już od jakiegoś czasu aktywnie działała na rzecz kooperatywy spożywczej, ale tym razem postanowiła zaangażować się jeszcze bardziej i stworzyć **pierwsze miejsce do dzielenia się jedzeniem** w swojej okolicy, która nie cieszy się zbyt dobrą reputacją. Co było potrzebne? Kawałek przestrzeni publicznej, która jest dostępna dla wszystkich i bezpieczna, duża lodówka, transport oraz stały i bezpłatny dostęp do energii elektrycznej. W ubogiej dzielnicy, w której mieszka, było to dość trudne zadanie. Możliwość wykorzystania przestrzeni publicznej, będącej własnością miasta, wymagał przejścia przez liczne procedury i formalny proces, który nie gwarantował sukcesu.

Kasia zdecydowała się nawiązać współpracę

z miejscowym domem kultury, który dysponuje przestrzenią i współpracuje z lokalną kooperatywą spożywczą. Lodówka, która wymagała dostępu do elektryczności, stanęła wewnątrz budynku i została udostępniona na potrzeby kooperatywy w godzinach pracy instytucji. Prosta szafka na produkty niewymagające chłodzenia została umieszczona na chodniku obok schodów, dzięki czemu mogła być dostępna przez całą dobę.

Wieści szybko rozeszły się po okolicy i w ciągu kilku dni półki jadłodzielni zaczęły się zapelniać. Kasia zgłosiła się na ochotnika do zarządzania miejscem, czyli umieszczania odpowiednich informacji, pilnowania świeżości produktów i sprzątnięcia.

Idea dzielenia się jedzeniem, czyli tzw. „foodsharingu” przywędrowała do Polski (dzięki staraniom Karoliny Hansen i Agnieszki Bielskiej) z Niemiec. Za jej twórcę uważa się Raphaela Fellmera, który wpadł na ten pomysł po odbyciu bezkosztowej podróży z Holandii do Meksyku. To doświadczenie zainspirowało go do rozwinięcia idei foodsharingu. W Warszawie działa obecnie 9 jadłodzielni.

Jadłodzielnia na Grochowie dodaje do łańcucha dawca-żywność-biorca jeszcze jeden element: kompostownik. Jedzenie, które zbyt długo leży w lodówce czy szafce, trafia do kompostownika. Po kilku miesiącach gotowy kompost zasila glebę w ogrodzie spo-

łeczności i doniczkach sąsiadów. Dzięki temu za jakiś czas wyrosną nowe rośliny – do jedzenia, podziwiania i przyciągania zapylaczy.

W Polsce marnuje się ok. 4,8 mln ton żywności rocznie. Konsumenci odpowiadają za 60% wyrzucanej żywności. W 2022 r. ponad połowa badanych osób (56%) przyznała się do marnowania jedzenia w swoich domach. To niechlubny rekord w 14-letniej historii badań prowadzonych przez Banki Żywności. Najczęściej w koszach ląduje pieczywo (52%), owoce (38%), warzywa (36%) i wędliny (32%)

<https://bankizywnosci.pl/swiatowy-dzien-zywnosci-2023/>

ZRÓWNOWAŻONA UPRAWA NASION | Hiszpania

Zrównoważona uprawa nasion (Sembrando semillas sostenibles) to projekt realizowany przez młodych członków organizacji pozarządowej ISCOD, przy wsparciu i zaangażowaniu wielu osób.

Projekt ten jest współfinansowany przez Unię Europejską i prowadzony na poziomie lokalnym, a jego działania koncentrują się na **wzmocnieniu zaangażowania młodych ludzi** z Navarrete (w regionie La Rioja) i **edukowaniu ich w zakresie celów zrównoważonego rozwoju**.

Młodzież uczestnicząca w projekcie szuka alternatywnych rozwiązań, które na nowo pomogą odkryć „dziedzictwo rolnicze” tego obszaru. Chodzi także o promowanie nowych sposobów myślenia o globalnych wyzwaniach i radzeniu sobie z nimi poprzez działania lokalne. W tym celu młodzi ludzie stworzyli ekologiczny ogródek, w którym uprawiają różne gatunki ziół i warzyw przy użyciu tradycyjnych metod oraz przy wsparciu doświadczonych osób. Pochylają się również nad kwestiami związanymi ze środowiskiem, zmianami klimatu i migracją.

W trakcie tego procesu młodzi ludzie uświadamiają sobie, jak ważne jest podejmowanie wysiłków na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu, poznając przy tym bliżej lokalne środowisko naturalne. Uczą się dbać o ogród i tworzyć zieloną przestrzeń do uprawy warzyw w sposób bardziej zrównoważony, jednocześnie integrując się z mieszkańcami.

Oprócz pracy w ogrodzie młodzi ludzie są zachęceni do innych działań związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym i recyklingiem, takich jak np. „polowanie na śmieci” w lasach, gdzie zbierają różne odpady, które są wykorzystywane później jako pojemniki i konstrukcje do uprawy warzyw. Przyczynia się to do zachowania lokalnych terenów zielonych, jednocześnie pozwalając odkryć znaczenia ponownego wykorzystania jako sposobu na zmniejszenie ilości odpadów, a także

rozwijać kreatywność zwłaszcza w myśleniu o nowych sposobach wykorzystania starych rzeczy.

Więcej informacji:

https://www.mindchangers.eu/all_projects/sembrando-semillas-sostenibles/

<https://www.instagram.com/iscodlarioja/>

Publikacja powstała w ramach projektu “ACT - Od zabawy do działania: Zrównoważony rozwój dla młodzieży” (2023-2025), finansowanego przez program Erasmus+ ze środków Unii Europejskiej.

Marzec, 2024

Wydawcy:

EETTI, Finlandia

LVIA Lay Volunteer International Association, Włochy

Neo Sapiens, Hiszpania

Waterford SLi, Irlandia

Sudwind, Austria

Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, Polska

Za treści publikacji odpowiadają autorzy publikacji. Poglądy w niej wyrażone niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Unii Europejskiej.

